

verloor; zoodat zij zich zelve niet meer zó diep behoefde te verachten.

.....
Maurice was Dinsdags gekomen en ze hadden aldoor over hun „verhouding” gesproken. Eckstein was bedroefd geweest, zoals Suze hem nog nooit zag en wat in haar met een treurnis reageerde.

Hij was zoveel ouder en wijzer, zei hij, hij moest weten of het slecht was wat hij deed. En God! hij wist het niet. Wel voelde hij — als hij zich op een ruimer dan maatschappelijk standpunt stelde — dat niet slecht kon zijn wat hem zo lichaamslicht maakte en de wereld om hem zo grenzeloos vermooide; wijsgerig gesproken kon het óók geen zonde zijn, omdat er dan geen goed en kwaad bestond. Trouwens, zelfs de klein-menselijke conventionele moraal kon het niet veroordelen, omdat liefhebben niet iets was, waar je wil wat mee te maken had, maar een gebeurtenis in je ziel. En al zou hij ophouden Suze te bezoeken, zou hij daarmee niet ophouden Suze lief te hebben. Je daden op zich-zelf waren nooit slecht; ze werden dit eerst — maatschappelijk gesproken — door hun gevolgen. En hier zag hij geen gevolgen of wilde ze niet zien; want aan Sarah's eenzaamheid dacht hij niet. En ook al brak hij elke uiterlike omgang met Suze, zou hij nooit het rag-fijne weefsel kunnen verscheuren, dat hun zielen verbond om de draden ervan naar Sarah's ziel te spannen.

In ieder geval — hoe lang hij ook zelf redeneerde en hoe ook het oordeel der mensen mocht zijn — het bleek machtiger dan zijn verstand. Want het was de liefde, de liefde, die hij in zijn lang leven nog niet kende. Wel had hij het gemeend; maar wat hij ervoor had gehouden bleek met dit wáre slechts het laagste gemeen te hebben, terwijl juist het essentieële, dat wat verhief en vergoddelikte, eraan ontbrak.

Suze zweeg maar en luisterde. Hoe kon zij ook een mening hebben, waar haar man, haar sterke wijze man, geen middel tot ontwarring wist? Er bleef nu als enige veront-

schuldiging de liefde en dat het niet anders kon. Dat was excuus en reden tegelijk.

Zij had al die tijd een mededeling op haar lippen gehad; maar juist tussen deze gesprekken en na haar kort-geleden bekentenis durfde ze niets zeggen. En toch moest hij het weten. Zo hij het later hoorde zou hij boos zijn, begreep ze. En zelve wilde zij ook zo gaarne dat hij het wist! Al toen ze aan de deur waren en hij haar nog voor 't laatst zijn hand gaf, zei ze, langs hem heen kijkend: „Herzberg gaat Zaterdag uit”. Ze voelde hoe Maurice een schok kreeg en schuw keek ze naar zijn verbleekt gezicht.

„Zaterdag... morgen?” vroeg hij zachtjes en met bevende lippen.

Suze knikte.

Hij kneep haar hand haast pijnlijk in zijn vingers en bracht zijn hoofd dicht bij het hare: „Ik... kom... in de tuin”, fluisterde hij en na een ontmoeting van hun ogen, waarin ze elkanders verlangen en schaamte zagen, rende hij het tuinpad af.

.....
In het Oosten laag aan de bleke hemel hing roderig-geel de maan als een oranje lampion. De huizen, die men overdag vanuit de villa-tuin kon zien, lagen verdoken tussen de avondlik-zwarte bomen; alleen aan de ingang van het dorp was een nederig woninkje, met één raam, zichtbaar. De torenspits leek gebed in het massale iepenloof en de molen, op zijn heuvel, stak zijn stille wieken zwart tegen de lichte lucht. De nevel, eerst alleen aan de horizon, was onmerkbaar dichterbij gekropen. De bomen in de verte waren grijsig verdoft en in de weien lagen de vaag-omtrokken bulterige lichamen van slapende koeien. De wilgen, die het weiland achter het huis begrensd, stonden nog zwart, omdat de nevel hen nog niet had gevangen. Maar de wilgen langs de buitenrand van het dorp, die men van de villa uit door de maan beschenen zag, hadden grijsgroene pluimige kronen.

Al vroeg in de avond had Suze de meid